

Sygn. akt IVU 766/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 sierpnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu - IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Małgorzata Maleszka

Protokolant st. sekr. sądowy Agnieszka Piórczyńska

po rozpoznaniu w dniu 13 sierpnia 2013 r. w Toruniu

sprawy **A. S.**

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o wysokość renty rolniczej i zwrot nienależnego świadczenia

na skutek odwołania A. S.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 6 marca 2013 r. nr D./ (...)/15

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, iż wnioskodawczyni A. S. nie jest zobowiązana do zwrotu kwoty 12.706,43 zł (słownie: dwanaście tysięcy siedemset sześć złotych 43/100) za okres od 01.02.2010 r. do 31.01.2013 r.

/-/SSO Małgorzata Maleszka

Sygn. akt IV U 766/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 marca 2013 r. (numer: D./ (...)/15) – wydaną w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j.: Dz. U. z 2008 r., nr 50, poz. 291, ze zm.) – Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wstrzymał od 1 lutego 2013 r. wypłatę 100 % części uzupełniającej świadczenia z uwagi na rozwiązanie związku małżeńskiego i prowadzenie działalności rolniczej. Jednocześnie organ rentowy wskazał, że wznowienie wypłaty świadczenia nastąpi po przekazaniu gospodarstwa rolnego.

Ponadto organ rentowy stwierdził, że świadczenia stosownie do przepisu art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie przysługiwały ubezpieczonej od dnia 1 stycznia 2010 r., ponieważ prawomocnym wyrokiem sądu w dniu 5 grudnia 2009 r. rozwiązano związek małżeński ubezpieczonej. Wobec tego w ocenie organu rentowego w okresie od 1 stycznia 2010 r. do 31 stycznia 2013 r. ubezpieczona pobierała świadczenie z powyższego tytułu w kwocie 13.020,35 zł (trzydzieści tysięcy dwadzieścia złotych i 35/100 gr). Ponieważ ubezpieczona była pouczona o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń, a mimo zajścia tych okoliczności pobierała świadczenie – stosownie do postanowień art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.), jest zatem ubezpieczona zobowiązana do zwrotu kwoty 12.706,43 zł za okres od 1 lutego 2010 r. do 31 stycznia 2013 r. Na podstawie art. 138 ust. 4 ustawy o emeryturach

i rentach z FUS KRUS odstąpił od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 313,92 zł (trzysta trzynaście zł i 92/100 gr).

Ubezpieczona wniosła odwołanie od powyższej decyzji organu rentowego. A. S. wniosła o jej uchylenie i umorzenie postępowania. Decyzji zarzuciła, iż została wydana w oparciu o ustalenia nie dopowiadające stanowi faktycznemu. Stwierdziła, że zgodnie z orzeczeniem Lekarza Rzecznawcy KRUS z dnia 7 sierpnia 2000 r. jest trwale niezdolna do pracy w gospodarstwie rolnym. W swojej argumentacji powołała się na treść i uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2012 r. (sygn.. akt II UK 82/11)

W odpowiedzi na odwołanie Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniosł o jego oddalenie. Uzasadniając swoje stanowisko organ rentowy powołał się na treść art. 28 ust. 3, art. 28 ust. 6 pkt 1 i art. 28 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Wskazał również, że ubezpieczona pobierała rentę rolniczą od 1 lipca 2000 r. zawieszoną w 50 % części uzupełniającą, ponieważ prowadziła działalność rolnicza z małżonkiem, który podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy.

W dniu 2 stycznia 2013 r. ubezpieczona przedłożyła wyrok sądu z 13 listopada 2009 r. rozwiązujący związek małżeński ubezpieczonej z B. S.. W oparciu o przedmiotowy dokument zaskarżoną decyzją zawieszono ubezpieczonej od 1 lutego 2013 r. wypłatę części uzupełniającej w 100 % (prowadzenie działalności rolniczej przez osobę uprawnioną do renty nie pozostającą w związku małżeńskim skutkuje zawieszeniem części uzupełniającej w 100 %). Jednocześnie skarżoną decyzją wstrzymano od 1 lutego 2013 r. wypłatę części uzupełniającej świadczenia ubezpieczonej w 100 % oraz zażądano, zgodnie z art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS zwrotu nienależnie pobranych przez ubezpieczoną świadczeń, tj. kwoty 12.704,43 zł za okres od 1 stycznia 2010 r. do 31 stycznia 2013 r.

W piśmie procesowym z dnia 11 czerwca 2013 r. ubezpieczona podtrzymała swoje stanowisko zawarte w odwołaniu.

Pismem z dnia 11 czerwca 2013 r. wstąpiło do udziału w postępowaniu po stronie A. S. Stowarzyszenie na Rzecz (...) Praw Człowieka w T. reprezentowane przez jego przewodniczącego M. Z.. Organizacja społeczna poparła stanowisko ubezpieczonej i wniosła o przeprowadzenie dowodu z akt sprawy IV U 648/13, na okoliczność nie prowadzenia przez ubezpieczoną działalności rolniczej. Wskazała, że w sprawie przed tutejszym Sądem IV U 648/13 zapadł wyrok nakazujący Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego podjęcie zawieszony części uzupełniającej świadczenia A. S. z uwagi na fakt, iż wbrew twierdzeniom organu rentowego nie prowadzi ona działalności rolniczej.

Postanowieniem z dnia 20 czerwca 2013 r. Sąd zawiesił postępowanie w sprawie, gdyż tutejszy Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 14 maja 2013 r. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 10 stycznia 2013 r. w ten sposób, że zobowiązał Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego do wypłaty wnioskodawczyni A. S. części uzupełniającej w całości od 1 lutego 2013 r. Sąd zawiesił postępowanie w niniejszej sprawie, bo nie jest możliwe jej rozstrzygnięcie bez wcześniejszego rozstrzygnięcia kwestii prejudycjalnej jaką jest stwierdzenie czy były podstawy do zawieszenia wypłaty 100 % części uzupełniającej świadczenia, a wyrok w sprawie IV U 648/13 był jeszcze nieprawomocny. Postanowieniem z dnia 12 lipca 2013 r. Sąd podjął zawieszony postępowanie.

Sąd ustalił co następuje:

A. S. urodziła się w dniu (...)

Dowód: - wniosek o rentę – k. 1 akt rentowych

A. S. wraz z B. S. są współwłaścicielami gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości W., gmina W., województwo (...) o powierzchni 13,13.00 ha stanowiące działki oznaczone w ewidencji gruntów pod numerami 35 i 133.

Dowód: - odpis księgi wieczystej (kserokopia) – k. 6 akt rentowych

Orzeczeniem Lekarza Rzecznawcy KRUS z dnia 7 sierpnia 2000 r. A. S. została uznana na stałe niezdolną do pracy w gospodarstwie rolnym. Lekarz Rzecznawca ustalił, iż stała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym

istnieje od 24 lutego 2000 r. Według Lekarza Orzecznika KRUS stan po alloplastyce stawu biodrowego lewego trwale uniemożliwia ubezpieczonej pracę rolniczą.

Dowód: - wypis orzeczenia – k. 20-20v. akt rentowych

Decyzją z dnia 23 sierpnia 2000 r. przyznano A. S. rentę inwalidzką rolniczą stałą od 1 lipca 2000 r. Jednocześnie część uzupełniająca renty rolniczej zawieszono w 50 % z powodu niezaprzeszania prowadzenia działalności rolniczej.

Dowód: - decyzja rentowa – k. 2425v. akt rentowych

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2009 r. (sygn. akt I C 1235/09) Sąd Okręgowy w Toruniu rozwiązał związek małżeński ubezpieczonej A. S. z B. S.. Wyrok uprawomocnił się z dniem 5 grudnia 2009 r.

Dowód: - wyrok – k. 74-74v. akt rentowych

Ubezpieczona nie prowadzi faktycznie działalności rolniczej od ok 2000 r. Gospodarstwem rolnym ubezpieczonej i B. S. faktycznie zajmuje się osobiście od 8 lat (tj. od ok 2005 r.) ich syn P. S. na podstawie ustnej umowy. P. S. uprawiał zboże. Zajmował się też hodowlą zwierząt: tuczników, bydła mięsnego i jałówek. Ponadto z pastwiska zbierał trawę na kiszonkę i siano. P. S. miał plany unowocześnienia i rozwoju gospodarstwa rolnego. Jednakże z uwagi na złe stosunki P. S. z B. S. plany rozbudowy gospodarstwa nie zostały wprowadzone w życie. Ubezpieczona nie podejmowała żadnych decyzji odnośnie gospodarstwa. Przekazała zarząd nad nim synowi.

Dowód: - protokół przesłuchania świadka P. S. - k. 28 v. akt sądowych

IV U 648/13

- protokół przesłuchania ubezpieczonej – k. 28 v. akt sądowych IV U 648/13

- protokół. elekt. przesłuchania ubezpieczonej 00:08:12 i nn; 00:09:34 i nn;

00:12:07 i nn akta sądowe IV U 648/13

P. S. był wpisany do ewidencji producentów Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Pobierał płatności obszarowe – dopłaty bezpośrednie do gruntów rolnych w latach 2006-2008 oraz 2011-2012 r. W latach 2006-2009 P. S. deklarował płatności za działkę ewidencyjną nr (...), natomiast w latach 2011 – 2012 deklarował już płatności tylko za działkę ewidencyjną nr (...). Płacił również podatek rolny.

Dowód: - zaświadczenie – k. 36 akt sądowych IV U 648/13

– protokół elekt. przesłuchania ubezpieczonej 00:09:34 i nn; 00:11:10 i nn

akta sądowe IV U 648/13

Ubezpieczona z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego przez P. S. nie uzyskiwała żadnych korzyści. Przez 4 lata uzyskiwane korzyści były przeznaczone na gospodarstwo rolne. Były to inwestycje przeznaczone na rozszerzenie działalności rolniczej. P. S. miał bowiem plan otworzenia stadniny koni.

Dowód: - protokół elekt. przesłuchania ubezpieczonej 00:12:07 i nn

akta sądowe IV U 648/13

Ubezpieczona nie mogła osobiście prowadzić gospodarstwa rolnego z uwagi na jej zły stan zdrowia. W 2000 r. i w 2008 r. miała wstawiony implant.

Dowód: - protokół przesłuchania ubezpieczonej – k. 28v. - 29 akt sądowych

IV U 648/13

Na mocy umowy dzierżawy zawartej w formie aktu notarialnego w dniu 10 maja 2012 r. A. S. i B. S. oddali w dzierżawę M. P. (1) nie zabudowaną nieruchomość rolną o powierzchni 9,0000 ha, tj. całą działkę nr (...) i część działki nr (...) z nieruchomości o urzędzonej księdze wieczystej Kw nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy Wydział Ksiąg Wieczystych w W.. Umowa została zawarta na okres 10 lat.

Dowód: - akt notarialny – k. 25-27v. akt rentowych

- protokół przesłuchania ubezpieczonej – k. 28 v. akt sądowych IV U 648/13

W wyniku zawartej powyżej umowy dzierżawca M. P. (1) zajął się uprawą dzierżawionego gruntu o powierzchni 9,00 ha. Syn ubezpieczonej - P. S. natomiast zajął się już tylko osobistą uprawą pozostałej części gruntu o powierzchni 3 ha., uprawia zboże i zbiera trawę. Nie hoduje już jednak żadnych zwierząt. Ubezpieczona nie zajmuje się prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Dowód: - protokół przesłuchania świadka P. S. - k. 28 v. akt sądowych

IV U 648/13

W dniu 2 stycznia 2013 r. A. S. złożyła do organu rentowego KRUS Oddziału (...) w B. P. Terenowa w W. odpis wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 13 listopada 2009 r. o orzeczeniu rozwodu.

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowa w G. decyzją z dnia 10 stycznia 2013 r. nr (...) -2/15 zawiesił wypłatę 100 % części uzupełniającej renty rolniczej od dnia 1 lutego 2013 r. w związku z przedłożonym wyrokiem Sądu o rozwiązaniu związku małżeńskiego.

Dowód: - decyzja k. 75 akt rentowych

Sąd Okręgowy w Toruniu wyrokiem z dnia 14 maja 2013 r. zmienił decyzję z dnia 10 stycznia 2013 r. nr (...) -2/15 w ten sposób, że zobowiązał Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego do wypłaty wnioskodawczyni A. S. części uzupełniającej w całości od 1 lutego 2013 r.

W dniu 6 marca 2013 r. wydał skarżoną decyzję.

Dowód: - wyrok z uzasadnieniem k. 41, 45-50 akt sądowych IV U 648/13

- decyzja z 6.03.2013 r. – k. 83 akt rentowych

Sąd zważył, co następuje:

Sąd ustalił stan faktyczny w sprawie w oparciu o dowody z dokumentów znajdujących się w aktach rentowych oraz w aktach o sygn. akt IV U 648/13 Sądu Okręgowego w Toruniu. Dokumenty były jasne, kompletne, pełne i żadna ze stron ich nie kwestionowała. Nie budziły one również wątpliwość Sądu. Zasadnicze i przesądzające znaczenie dla sprawy miały ustalenia Sądu Okręgowego w Toruniu w sprawie o sygn. akt IV U 648/13, na okoliczność tego czy ubezpieczona prowadziła w spornym okresie działalność rolniczą oraz wyrok tegoż Sądu z dnia 14 maja 2013 r.

Odwołanie ubezpieczonej od decyzji organu rentowego jest zasadne i jako takie zasługuje na uwzględnienie poprzez zmianę zaskarżonej decyzji.

Instytucję zwrotu nienależnie pobranych świadczeń na gruncie ubezpieczeń społecznych rolników reguluje poprzez przyzmat art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j.: Dz. U. z 2008 r., nr 50, poz. 291, ze zm.). ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153 , poz. 1227 ze zm.) art. 138, który w ust. 1 stanowi, że osoba, która nienależnie pobrała

świadczenia jest obowiązana do ich zwrotu. Przepis ust. 2 i 3 tego artykułu definiuje z kolei nienależnie pobrane świadczenia jako:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.
- 3) świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

Jednakże przechodząc do kwestii ustalenia czy ubezpieczona pobrała nienależne świadczenie rentę z tytułu niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym w okresie od 1 lutego 2010 r. do 31 stycznia 2013 r. należy w pierwszej kolejności ustalić czy ubezpieczona prowadziła działalność rolniczą w tym okresie w oparciu o postępowanie przeprowadzone w sprawie przed tutejszym Sądem o sygn. akt IV U 648/13.

Zgodnie z przepisem art. 28 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j: Dz. U. z 2008 r., nr 50, poz. 291, ze zm.) uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając: gruntów wydzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie nie będącej:

- a) małżonkiem emeryta lub rencisty,
- b) jego zstępnym lub pasierbem,
- c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym,
- d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c.

Wskazać należy, że judykatura Sądu Najwyższego oraz sądów apelacyjnych dopuszcza możliwość wykazania przy pomocy środków dowodowych określonych przepisami kodeksu postępowania cywilnego, iż dana osoba – emeryt lub rencista – faktycznie nie prowadzi już działalności rolniczej – mimo równoczesnego legitymowania się statusem właściciela, współwłaściciela lub posiadacza danego gospodarstwa rolnego. Powyższa możliwość wynika z niemożności utożsamiania ze sobą pojęć: „prowadzenia (kontynuowania) działalności zarobkowej” i „własności lub posiadania gruntu”, gdyż są to pojęcia nieprzystawalne (por. uchwałę SN z dnia 30 sierpnia 2001 roku, sygn. akt: III ZP 11/01, OSNAPiUS z 2002 r., nr 1, poz. 18; LEX nr 48400 i wyrok SN z dnia 7 lutego 2002 r., II UKN 49/01, OSNP 2003 nr 22, poz. 552). Należy więc przyjąć, że właśnie z niespójności pojęć wskazanych w zdaniu poprzedzającym wynika wniosek, iż zawieszenie wypłaty świadczeń nie dotyczy osoby jedynie posiadającej majątek nieruchomy w postaci gospodarstwa rolnego, lecz tylko takiej, która gospodarstwo rolne faktycznie prowadzi, powinno więc przynosić – i na ogół rzeczywiście przynosi – określony dochód. Natomiast posiadacz (właściciel, współwłaściciel) gospodarstwa rolnego, który utracił możliwość jego prowadzenia i uzyskiwania tą drogą środków utrzymania, zachowuje prawo do świadczeń w pełnej wysokości. Nie można więc przyjmować, iż wprawdzie rolnik może uzyskać prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolników mimo posiadania lub własności gospodarstwa rolnego, lecz właśnie z powodu tego statusu jego świadczenia ulegają częściowemu zawieszeniu. Wobec powyższego uznać należy, że wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 2 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j.: Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291, ze zm.) nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4 tej ustawy (por. uzasadnienie uchwały SN z dnia 6 maja 2004 roku, sygn. akt: II UZP

5/04, OSNP z 2004 r., nr 22, poz. 389; LEX nr 106657). Przepis art. 6 pkt 3 ustawy, o której mowa w zdaniu poprzedzającym, definiuje działalność rolniczą jako działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym – ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej. Działalność rolnicza oznacza przy tym takie prowadzenie na własny rachunek przez posiadacza gospodarstwa rolnego działalności zawodowej, która związana jest z tym gospodarstwem, jest stała i osobista oraz ma charakter wykonywania pracy lub innych zwykłych czynności wiążących się z jego prowadzeniem (analogicznie - SN w wyroku z dnia 29 września 2005 roku, sygn. akt: I UK 16/05, OSNP z 2006 r., nr 17 -18, poz. 278; LEX nr 195530). W orzecznictwie sądów podkreśla się, że sam status posiadacza, właściciela lub współwłaściciela gospodarstwa rolnego (niezależnie od tego, w jaki sposób dana osoba uzyskała tytuł prawny do władania tym gospodarstwem, a więc np. czy uzyskała je w drodze dziedziczenia czy też w wyniku zawarcia umowy cywilnoprawnej przenoszącej własność gospodarstwa na nabywcę) nie pozbawia ubezpieczonego prawa do emerytury lub renty rolniczej, jeżeli nie prowadzi on na własny rachunek gospodarstwa rolnego (por. np. wyrok SN z dnia 8 stycznia 1997 r., sygn. akt: II UKN 39/96, OSNP z 1997 r., nr 16, poz. 299 (LEX nr 29485); wyrok SN z dnia 27 maja 1997 roku, sygn. akt II UKN 145/97, OSNP z 1998 r., nr 8, poz. 247 (LEX nr 31916); wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 listopada 2006 r., sygn. akt: III AUa 728/06, OSA z 2008 r., nr 1, poz. 1; LEX nr 252859). Zawieszenie wypłaty emerytury rolniczej nie dotyczy osoby jedynie posiadającej gospodarstwo rolne, ale tylko takiej osoby, która gospodarstwo rolne prowadzi i gospodarstwo to przynosi jej dochód (analogicznie Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 8 grudnia 2004 roku, sygn. akt: III AUa 598/04, OSA z 2006 r., nr 1, poz. 2; LEX nr 156782).

Stanowisko to potwierdził Sąd Najwyższy również w najnowszym wyroku z dnia 18 stycznia 2012 r. (II UK 82/11, LEX nr 1163001, G.Prawna (...)) wskazując w treści swojego uzasadnienia, iż art. 28 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jedynie uzupełnia treść art. 28 ust. 1 tej ustawy, poprzez wskazanie niektórych sytuacji faktycznych, na podstawie których definiuje pojęcie nieprowadzenia działalności rolniczej. Wskazany katalog nie pochłania wszystkich wypadków, w których ustawodawca uznaje, że działalność rolnicza nie jest prowadzona. Innymi słowy ustawodawca dopuszcza - poza tym uznaniem - inne jeszcze wypadki nieprowadzenia takiej działalności i uwzględnia je przy zawieszaniu prawa do świadczeń. Zatem przyjęć należy, że w innym wypadku niż zapisany w art. 28 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników właściciel lub posiadacz gospodarstwa rolnego może, dla uniknięcia zawieszenia wypłaty świadczeń, wykazywać, że gospodarstwa nie prowadzi, czyli że po jego stronie nie dochodzi do realizacji przesłanki opisanej w art. 28 ust. 1 tej ustawy. Przepis art. 28 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników ma specyficzną konstrukcję, polegającą na postawieniu tezy ogólnej w formie negacji (nie prowadzi gospodarstwa rolnego) z jednoczesnym jej zaprzeczeniem w punktach 1-7. Zastosowana w tym wypadku technika legislacyjna sugeruje przyjęcie, że wyliczenie zawarte w punktach 1-7 służy wyłącznie ułatwieniom dowodowym. Rolnicy będący właścicielami gospodarstw wymienionych w art. 28 ust. 4 pkt 1-7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie muszą wykazywać, że nie prowadzą w nich działalności rolniczej; ten fakt uznaje sam ustawodawca.

Zdaniem Sądu Najwyższego wyrażonym w/w wyroku uzyskanie możliwości pobierania pełnego świadczenia może zależeć tylko (i zależy) od zaprzestania działalności rolniczej, zatem właściciele gruntów innych niż wymienione w art. 28 pkt 1-7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników mogą dowodzić, że nie są już rolnikami, gdyż nie prowadzą na nich działalności rolniczej.

Reasumując swoista i nietypowa konstrukcja art. 28 ust. 4 pkt 1-7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników doprowadziła Sąd Najwyższy w powyższych orzeczeniach do sformułowania wniosku, że ustawodawca przewidziane w nim przypadki prowadzenia gospodarstwa rolnego zmarginalizował z punktu widzenia zawieszalności wypłaty świadczeń i uznał, że mimo własności lub posiadania gruntów, działalność rolnicza nie jest prowadzona.

Sąd Okręgowy podziela wskazane wyżej poglądy judykatury i czyni je własnymi. Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy zauważyć, że ubezpieczona A. S. legitymuje się co prawda statusem współwłaściciela (wraz z byłym mężem, B. S.) gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości W., gmina i powiat W. w województwie (...), znajdującego się na terenie nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Wąbrzeźnie prowadzi księgę wieczystą (...), niemniej jednak zarówno ubezpieczona jak i jej były mąż nie prowadzą tego gospodarstwa. Przedmiotowe gospodarstwo znajdowało się od ok 2000 r. do 10 maja 2012 r. w posiadaniu ich syna P. S., który uprawiał tam ziemię

i hodował zwierzęta. P. S. czerpał wszystkie korzyści z tego gospodarstwa. Początkowo wszystkie zyski inwestował w gospodarstwo, gdyż miał plany jego rozwoju m.in. utworzenia stadniny koni. P. S. płacił podatek rolny. P. S. wspomniane wyżej gospodarstwo prowadzi na własny rachunek i z czerpie z niego dochód. Od 10 maja 2009 r. część gospodarstwa rolnego o powierzchni 9 ha jest wdzierżawiona na okres 10 lat M. P. (2) na mocy umowy dzierżawy zawartej w formie aktu notarialnego w dniu 10 maja 2012 r. Pozostała część gospodarstwa rolnego jest nadal w posiadaniu P. S., który uprawia tam zboże i kukurydze. Posiada też łąkę, z której zbiera trawę. Wdzierżawienie gospodarstwa rolnego na okres co najmniej 10 lat, z zachowaniem formy pisemnej, połączone z wpisaniem umowy dzierżawy do ewidencji gruntów i budynków, stwarza przewidzianą w przepisie art. 28 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników podstawę do odstąpienia od zawieszenia wypłaty emerytury rolniczej w pełnej wysokości (co do sytuacji odmiennej – por. wyrok SN z dnia 7 lutego 2002 r., sygn. akt: II UKN 49/01, OSNP z 2003 r., nr 22, poz. 552; LEX nr 53557).

W ocenie Sądu Okręgowego postępowanie dowodowe przeprowadzone w niniejszej sprawie w oparciu o dowody zgromadzone w sprawie tutejszego Sądu o sygn. akt IV U 766/13 w pełni wykazało, iż ubezpieczona nie prowadzi gospodarstwa rolnego z uwagi na swój zły stan zdrowia, co powyżej opisano. Uzyskanie możliwości pobierania pełnego świadczenia zależy natomiast od zaprzestania działalności rolniczej, a zatem właściciele gruntów rolnych mogą dowodzić, że nie są już rolnikami, gdyż nie prowadzą na nich działalności rolniczej (analogicznie – SA w W. w wyroku z dnia 27 listopada 2006 r., sygn. akt: III AUa 728/06, OSA z 2008 r., nr 1, poz. 1; LEX nr 252859). W ocenie Sądu Okręgowego intencją ustawodawcy przy wprowadzeniu uregulowania zawartego w przepisie art. 28 ust. 4 pkt 3 cytowanej wyżej ustawy było wprowadzenie ułatwień dowodowych w celu zapobieżenia zawieraniu fikcyjnych umów dzierżawy gospodarstw rolnych między bliskimi krewnymi w linii prostej, tzn. między rodzicami a dziećmi, które nie byłyby związane z faktycznym przeniesieniem posiadania i użytkowania gospodarstwa na dzierżawcę. Zważyć jednak należy, że w niniejszej sprawie taka sytuacja nie występuje, gdyż A. S. faktycznie nie prowadzi działalności rolniczej. P. S. użytkuje gospodarstwo rolne będące współwłasnością jego rodziców, prowadząc na nim działalność rolniczą, a od 10 maja 2009 r. część gospodarstwa rolnego jest wdzierżawiona osobie obcej - M. P. (1). Świadczy o tym chociażby fakt, iż jak wynika to z zaświadczenia Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z dnia 30 kwietnia 2013 r. P. S. figurował też na liście producentów rolnych, którzy w latach: 2006 -2008 i 2011-2012 otrzymali od wspomnianej Agencji o tzw. dopłaty obszarowe.

Wobec powyższego oraz w świetle cytowanego wyżej orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych uznać należy, że ubezpieczona spełniała warunki niezbędne do otrzymania renty rolniczej w pełnej wysokości i nie jest zobowiązana do zwrotu kwoty świadczenia 12.706,43 zł za okres od 1 lutego 2010 r. do 31 stycznia 2013 r. Tym samym ubezpieczona nie pobrała nienależnego świadczenia w rozumieniu art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) w zw. z art. 52 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j.: Dz. U. z 2008 r., nr 50, poz. 291, ze zm.).

W tym stanie rzeczy Sąd na podstawie przepisu art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że wnioskodawczyni nie jest zobowiązana do zwrotu kwoty 12.706,43 zł za okres od 01.02.2010r. do 31.01.2013r.

Przewodnicząca:

Sędzia SO Małgorzata Maleszka